

Vlada in viša hierarhija.

Praški nadškof kardinal Schönborn, brat sedanjega pravosodnega ministra grofa Schönborna, mudi se uže več tednov v Rimu. Ves ta čas je židovsko novinstvo, sosebno pa glavno glasilo Židovske zveze, polnilo predale o potovanju velikega cerkvenega dostojanstvenika. Hotelo je vedeti, da kardinal Schönborn je šel v sporazumljenju z našo notranjo vlado posredovati, da bi papež zavrnil razposajene t. z. krščanske socialiste, katere v to stranski polovini vodijo sedaj princ Liechtenstein, dr. Lueger, svečenik in urednik Scheicher in drugi.

Znano je, da uže dolgo časa traja nekako navskrižje med krščanskimi konservativci in krščanskimi socialisti. Prvim je ostalo staro glasilo „Vaterland“, drugi pa so si posebe vstvarili „Reichspost“. V kolu prvih so konservativni pristaši koalicije, v krogu drugih pa so različno barvani krščanski antisemiti nemške narodnosti, s katerimi v gospodarstvenih in socialnih vprašanjih soglašajo tudi mnogi Slovani.

Krščanski socialisti ali nasprotniki velikega, v židovskem duhu gospodujočega kapitala so prišli vsled zagovarjanja svojih načel v nasprotje tudi s fevdalskim kapitalom, in ker je fevdalno veleposestvo v tesnih zvezah z višo hierarhijo, je jasno, da so ti krščanski antisemiti prišli polagoma v nemilost tudi pri velikih in najvišjih cerkvenih dostojanstvenikih. Zvito židovsko novinstvo je izrabilo to položeno na svojo korist. Začelo je hujskati škofove proti stranki Liechtensteinovi ter povdarjati, kakor da bi ta izpodkopovala avtoriteto škofov in v obče kat. cerkve. Viši hierarhi, katerim ni ugajalo nekako samostalno postopanje krščanskih socialistov, so začeli sami bližati se temu, kar je nalašč in dosledno vsak dan dokazovalo židovsko novinstvo. Potem je prišlo še to. V koaliciji je sedaj po številu in umetnem vplivu največa, nemška liberalna, prek in prek poždjena kapitalistiška stranka. V koalijski vladi sta sosebno dva ministra, prišedša iz te stranke, njena dejanska zaščitnika. Nič ni umevnišega nego to, da je tudi vlada priskočila domišljeno razžaljeni avtoriteti škofov na pomoč, ali, pravilniše povedano, vlada sama je iskala pomoči pri škofoh, da bi z njih posredovanjem ukrotila poždjeni nemški liberalni stranki toliko neprijetne in protivne krščanske socialiste.

Dejanski je sedaj dokazano, da kardinal Schönborn je šel s posebno spomenico v Rim, katero naj bi uvaževal

Leon XIII. ter dal na njo odgovor, s katerim bi se zmanjšal sedanji vpliv krščanskih socialistov. Spomenico pa je podpisalo le 5 škofov, med drugimi so se nekateri branili podpisati jo. Židovstvu je do tega, da bi se uničil antisemitizem sosebno na Dunaju in na Nižavstrijskem; Dunajski nadškof je spomenico v resnici tudi podpisal. Podpise še drugih škofov bi pa bili radi imeli, da bi toliko laže dokazali v Vatikanu, kakor da bi krščanski antisemiti dejanski slabili avtoriteto škofovsko.

V Vatikanu, kjer se bavi sosebno papež Leon XIII. tudi s socialnim vprašanjem, ne morejo biti neznane socialistiške stranke, naj imajo uže katerikoli pridevek. Vsled tega znanja tudi ni šlo posredovanje kardinala Schönborna gladko od rok, in oficijozen list koalijske, zajedno zunanje naše vlade, je izjavil, da nekaj se sicer ukrene v Vatikanu v zaščito škofovske avtoritete, ne pa toliko, kakor so želeli v tem in onem taboru.

Ta oficijozna izjava je tudi prvi glas, ki svedoči, da vlada in škofove so v tem posebnem slučaju postopali v sporazumljenju, da so viši hierarhi potrebovali vlado v svojem dejanskem ali le domišljenem interesu, in da je koalijska vlada iz kakoršnih si bodi svojih interesov potrebovala škofove v podporo pri teh interesih.

Ravno to medsebojno podpiranje vlade in više hierarhije je tu značilno in z našega stališča tudi vredno, da se zabeleži posebe. Vlada, kolikor podpira v tem slučaju škofove proti krščanskim socialistom, ima izvestno svoje posebne posvetne in politiške interese pred očmi, in ti interesi, kakor smo označili, se dostajajo posebno velike koalijske stranke. Le radi tega se je vnel ves novinski Izrael za škofove, katere drugače izpodkopuje do dejanskega vničevanja. Škofove sami pa, tudi ko bi zaščičali zgolj verske in cerkvene interese, ne morejo trditi, da ti dejanski ali dozdevni interesi niso združeni s posvetnimi interesi, vprašanje pa ostaja še vedno, ali je bil tu posvetni ali hierarški interes večji.

To, da potrebujejo hierarhi posvetne pomoči v zaščičevanje verskih in cerkvenih interesov, ne kaže na normalne razmere. Ako je konstatovano, da škofove v posebnih slučajih pomagajo vladi, more se dogoditi, da pridejo pozneje v nasprotje pri jednih in istih vprašanjih. Vlade se menjajo, in s tem se menjajo tudi nazori o državnih potrebah in interesih. Jedna vlada more potrebovati škofove proti kaki določeni stranki, druga vlada pa

utegne iskati pomoči pri istih škofih za isto stranko, proti kateri se je obračala poprejšnja vlada.

Ako se pokaže, da škofoje podpirajo vsako vlado, potem izpodkopujejo sami svojo avtoriteto, in te jim ne morejo dovolj braniti niti njih dosledni in stalni zagovorniki. Največa napaka in največje zlo pri takem položaju pa je v tem, da imajo škofoje svoja glasila, katera zagovarjajo njih postopanja jednako in z jednega in istega stališča, kakor da bi ne bilo treba razločevati posvetnih od verskih in cerkvenih stvari. Tu pa zopet zakrivijo največ viši hierarhi sami, ker mislijo, da morejo z isto avtoriteto zagovarjati posvetne in politične stvari, kakor branijo verske in cerkvene interese. S takim združevanjem popolnoma in dejanski različnih interesov pod zaščito jedne in iste avtoritete vstvarjajo se navskrižja v narodih, strankah in množicah, in to tem bolj, kolikor bolj se jim razvija razum za strogo razdeljevanje dolžnostij in potreb, katere imajo v cerkvi, z druge strani pa v javnem, posvetnem in političnem življenju.

V interesu hierarške avtoritete bi pač bilo, da bi škofoje povdarjali sami, kedaj govoré kot škofoje in kedaj kot navadni, dasi izobraženi, morda tudi skušeni politiki. Le v prvem slučaju morejo obdolževati stranke in množice, kolikor se ne pokoré njih avtoriteti, v drugem slučaju pa so podvrženi obči posvetni kritiki, naj si prihaja od krščanskih socializmov ali pa še neprijetnejših strank.

Dokler je bilo politično življenje nerazvito, in dokler so bile množice v obče nevedne, mogla je jedna in ista avtoriteta, naj si je bila duhovenska ali posvetna, veljati in vzdržati se nasproti naseljenju v skupnosti, dandanes pa se kljubu zaprekam razmere boljšajo, in za posvetne potrebe in interese ne bodo mogli dolgo več mešati tega, kar je dispartno ali do čela različno in drugo drugemu nasprotno. Množice uže razločujejo stanovske interese in bodo tudi v drugih vprašanjih ločile verske od posvetnih stvari in skrbij. Potem pa napoči doba, ko bodo prisiljeni škofoje in vlade, stvari imenovati pri pravem imenu, in če bodo škofoje pomagali vladam, ali vlade škofom, bodo množice vedele, za kaj gre, in take razmere bodo vsakakor ugodnije tudi za avtoriteto škofov in vlad.

Sedaj se ve da trpé pa še vedno stranke, stanovi in množice radi politike, ki združuje pod jedno in isto firmo različne in nasprotné interese. To dokazuje poseben slučaj, ki se je dogodil na Slovenskem l. 1887. Bismarck je bil tedaj zapazil, da nekateri avstrijski Slovani se hočejo kulturno utrjevati v nasprotju z dosedanjó latinsko-germansko kulturo. Takoj je posegnil vmes pri velikonemškem poslaniku na Dunaju, in ta je vedel zasukati stvari takó, da je kar nepričakovano kakor strela izpod neba Dunajski „Vaterland“ priobčil skupni pastirski list, podpisan od škofov ilirske metropolije. V tem listu so viši hierarhi kazali na opasnost, ki neki grozi katoliški veri in državnim interesom od domišljenega stremljenja k panslavizmu in ortodoksizmu.

Celo nižje svečeništvo se je obdolževalo takega stremljenja, in to vse na podstavi domačega latinizatorskega in potem židovskega, perfidno izrabljenega ovađuštva in laganja. Ko je izšla na to v zaščito nižjega svečeništva posebna, na nemškem jeziku tiskana brošura („Zur Steuer der Wahrheit“), in ko se je poprijel v istem duhu iste zaščite tudi „Sl. Svet“, začel je na Slovenskem prvi privilegovani rimski katolik v svojem, z istim naslovom krščenem glasilu udrihati po nas in zagovarjati škofo takó, kakor da bi bili nezmotljivi ali avtoritativni tudi v posvetnih in v političnih stvareh.

Tako zagovarjanje hierarške avtoritete v političnih vprašanjih je trajalo in traja na Slovenskem še do današnjega dne. Goriški metropolit je menda sam priznal, da bi ne bil podpisal nikdar takega dokumenta, ki je dal povod protislovanskemu novinstvu, da so se škofoje hvalili, Jugoslovani, seosebno pa Slovenci in njih nižji svečeniki pa blatili in črnili, ravno takó, kakor hvalijo židovski in oficijozni listi sedaj kardinala Schönborna, in kakor črnijo in ovajajo isti listi sedanje nemške krščanske socialiste.

Ta dva slučaja o boju proti krščanskim socializmom in Jugoslovanom, zlasti Slovincem, sta popolnoma analogna, le da proti Slovincem se je bilo postavilo prusofilsko in židovsko novinstvo v interesu velikonemške Bismarckove politike, v tem ko se bije sedaj boj v interesu Dunajskega in avstrijskega Židovstva. Če tega nočejo pripoznati nekateri škofoje, odprejo se jim oči pozneje, kakor so se bile kmalu odprle ilirskemu metropolitu v gornjem slučaju.

Slovincem in Slovanom avstro-ogerskim pa je dober pomoček za spoznavanje stvari tudi sedanji boj proti krščanskim socializmom. Gledé na skupni pastirski list, razglašeni l. 1887. proti Slovincem in njih nižim dušnim pastirjem, je mogel organ, ki ga piše v istem duhu še sedaj dr. Mahnič, in je mogel latinizatorski, na Slovenskem izdavani dnevnik, še tajiti skupno postopanje škofov z vlado ali vladnim vplivom; nasproti krščanskim socializmom so pa tako zvezo razkrili židovski in oficijozni organi. Slovenski, češki in drugi latinizatorji so zagovarjali doslej hierarško avtoriteto tudi v posvetnih stvareh; v navskrižju s krščanskimi socialisti je polit. stran sedaj razodeta in umevna tudi širšim množicam. To je velik napredek v spoznanju, ki dojde dobro tudi tistim slovanskim mislilcem in dejateljem, kateri se z velikimi težavami bore za tiste slovanske tradicije, katere bi mogle oživiti med zapadnimi Slovani staro moč slovanske kulture, s tem pa te Slované utrditi v zaščiti svoje narodnosti in svojega jezika proti zapadni kulturi. Branitelji slovanske kulture morejo kazati na boj proti krščanskim socializmom, kot na politični boj, kot na boj, ki se ne vrši v verskem in cerkvenem interesu, ampak v zaščito kapitalistiške stranke, prve in najmočnejše zaščitnice vsega avstrijskega Židovstva.

V ta boj poseza tudi koalicijska vlada in potrebuje zato pomoči više hierarhije. Taka je bila tudi leta 1887., in škofoje so nastopili tedaj in nastopajo sedaj kot politiki; kot taki pa imajo le toliko veljave ali avtoritete, kakor drugi posvetni ljudje in politiki. Zaradi tega bode za avtoriteto škofov kot cerkveno avtoriteto toliko bolje, kolikor manj bodo nastopali kot politiki, in kolikor bolj se bodo postavljali kot zaščitniki verskih interesov. Zato pa imajo prav tudi tisti, ki priporočajo škofom, naj rajši obračajo glavno skrb za svobodo cerkve, in ta svoboda se razteza tudi na svobodo pri imenovanju viših hierarhov. Naj dosežajo tisto svobodo, ki je bila pri izbiranju viših hierarhov v prvih krščanskih dobah, in sicer v smislu apostolskih sporočil. Potem bode bolje za cerkev in avtoriteto škofov, ker odpadejo tista navskrižja in nasprotja, ki nastajajo med višimi pastirji in verniki zaradi avtoritativnega postopanja prvih tudi v politiki. Dajte Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Ločite svojo cerkveno avtoriteto od avtoritete, ki jo morete imeti kot politiki. Avtoriteta škofov v politiki se kvalitatívno ne razločuje od političkega razuma preprostih državljanov.

Zemljedelna kriza v Rusiji.

Le misli so naše, ne pa tudi njih smeri . . .

Shakespeare.

V zadnjih „Drobtinica“ smo govorili o teh krizah in težavah, katere trpi v danih časih rusko zemljedelje. Navedli smo nekoliko prav naglednih primerov o tem, da ruski zemljделец pri vsem svojem izobilju žita trpi pomanjkanje i stisko na levo i pravo, ker ne more spečati svojega pridelka po ceni, katera bi mu povrnila vsaj trud i stroške, kakoršnih potrebuje obdelovanje polj. Pa nagledni primeri vzbujajo pogostoma nedoverje. Ljudje ne lahkoverni pravijo, da posamni primeri malo ali pa čisto nič ne značijo. Jaz bi se ve da prvi prav rad podpisal tak pesimizem, ko bi on bil obosnovan na dejstvih neoprovrgljivih; takih dejstev pa ni, žalibože — da jih ni! Pač pa imamo dejstva drugega roda, katera nekako govoré za to, da je naše zemljedelje doseglo takih predelov svojega razvitja, kateri mu kar bezobzirno narekajo usodopolno: „stoj, ali nazaj!“ Ta dejstva izražajo se najodločneje v vladinih naredbah, katere imajo izključni namen, pomagati gorju, splošnemu gorju.

Pri ministerstvu zemljedelja otvorili so „сельскохозяйственный совет“, koji sestaja iz raznih vladinih činov i iz prvovrstnih zemljedelcev vse ruske zemlje. Celó poljsko zemljedelje ima v tem совету svojega predstavitelja. Pri vas bi tak совет okrstili imenom bolj glasnim, narekli bi ga more biti „zemljedelni parlament“ ali pa še kakó drugače; pri nas se za glasnimi nazvanji ne gonijo, pač pa se trudijo, da bi дѣло дѣлать, kakor se pravi po-naški, i navedeni zemljedelni совет uže skoro cel mesec zaseda i pretehtava sredstva, katera gredo od srca ruske zemlje. Sklepov je bilo uže na cele desetine, pa vseh teh sklepov je smisel le jeden: Da bi dokazali ruskemu selskemu ljudu, ruskemu velikemu posestvu resno vladino skrb o razvoju i napredku zemljedelne kulture kot glavne podstave bogatstva i sile matuške Rusije. Mi ne menimo, da bi skoro uresničili se vsi sklepi zemljedelnega sveta, mi celó menimo, da jih mnogo propade na vselej, ne po svoji negodnosti, a po nedostatku sredstev, kakoršnih zahteva izvršenje podobnih velikih naredeb;

če pa vsaj desetorica iz besede postane meso, tudi tedaj bo storjeno veliko delo, katero ojači klavni duh ruskih zemljedelcev-truženikov, o kojih jedino skrbi vlada; kajti lenivci i požeruhi so se sami davno obrekli na gibelj, njim razun robote ni pomoči, a robota je bezvzvatno kanila v dolgo večnost...

Drugo, še bolj važno, nego zemljedelni совет pri ministerstvu zemljedelja, pa je nedavna izjava naše vlade da začne takoj pokupovati zrno neposredno od kmetov i velikih posestnikov v svoja hranilišča, iz kojih bo hranila najprej svoje vojske, a kar ga ostane od vojsk, ga bo prodajala tudi v zasebno imovino, seveda po ceni, koja ji dobička pač ne dá nobenega, pokrivala pa jej bo le njene vlastne stroške.

Ta vladina trgovina z zrnem vršila se bo po njenih pomočnikih, med kojimi menda zemstva ne bodo poslednja. Kolikor jaz umem to stvar, bo ta vladina naredba imela velikanske posledice za vse naše državno življenje, da ne govorimo takoj o zemljedelju i njegovih predstaviteljih, naj bi kakorkoli davili i dušili ubogega zemljedela oni lopovi, kojim po ruski pravijo хлебные торговцы (trgovci z žitom); ne zadavijo, ne zadušé ga več tako lahko, kakor se je to godilo doslej, posebno pa v novejšé čase, odkar se je skrčil izvoz ruskega žita za mejo, ali je vsaj postal bez dobička. Vladen ščit je za tak narod, kakoršen je narod ruski, mogočen ščit, nujna opora, neizbežna ohrana. Za ta ščit se skriva pri sedanjih okolščinah tudi mnogo-kateri iz ruskega zemljedelnega bojarstva, katero je v bolj povoljnih časih glasno grlanilo proti vsemu, kar je kazalo vladino opeko (skrb).

Kako je pač istina ruska pogovorka: Не плюй въ колодезь, приговиться водицы напиться. . . Da i leto 1891. se pri vladini žitni trgovini ne povrne, kajti njena hranilišča bodo istinite žitnice, ne pa taki „запасные магазины“, kakošne so se pokazali zemski žitni skladi omenjenega leta, v kojih je bilo žita manj, nego pa pajčevine i mišjakov. Nemčija je takoj ocenila, kakor gre, to našo novinko na poprišču zemljedelnem ter kliče svojemu vladarju mnogoznačilno: „Ex oriente lux“ . . .

Božidar Ivorcov.

Za dom

(Našim mladim rodoljubom).

Na stolu boce se rumene,
Kô stidne dieve mlade,
A do njih eno cviet mladosti,
Domovine nam nade . . .
I tresnu čaše, stol se stresa,
I kô da tresnu grom,
Dvoranom burno uzklik ori:
Da živi mili dom!
Utiša sve . . . tek jednom bratu
Glê, nadimlju se grudi
I začne: „Braćo, sudrugovi
Mi hrvatski smo ljudi,

Mi sinci jedne majke drage,
Hrvati mi smo svi . . .
Da živi mili dom hrvatski,
A dolje s dušmani!
A ovu čašu za slobodu,
Nek zna se posvuda,
Da Hrvat za nju samo živi
I da je ljubiti zna . . .“
I tresnu čaše, stol se stresa,
Da dršće soba sva,
Dvorana grmi od poklika:
Da živi Hrvatska . . .

I zdravice se redom ore
Za domovine spas . . .
Al sve se manje družbe mlade
I rjedje čuje glas . . .
Gle ranjenika! Već i pod stol
Odsmicaše se padom,
A usne šapću kô iza sna:
Da, za dom . . . za dom . . .
Za čas bi tiho tek pod stolom
Još ću se jecaj koj,
A zidi kô da tajno šapću:
„Veseli se dome moj!

Oj sretna budi, domovino,
Ta sinci su ti to,
Što za te idu u boj s čašom
I padaju pod stô — — —
O pijte samo, ludi sinci,
Dok ima svietom vina,
I u boj s čašom. pa će sretna,
A, sretna biti domovina . . .“
Slobodi ćete još napijati,
Dušmanu spremati grob,
I za dom ćete pod stol padati —
A narod bit će rob! . . .

Kalnički.

Zabavna knjižnica „Matice Hrvatske“.

Podgorka. Slika iz hrvatskoga Primorja, napisao Vj. Novak. Sv. CLXII—XIV. Ciena 75 nvč. Zagreb. — Med nadarjenimi in plodovitimi hrvat. pisatelji zavzemlje odlično mesto Vj. Novak; snov svojim povestim jemlje redno iz žitka hrvat. Primorcev, krševitih Istranov ali Dalmatincev ob kraljevskem Jadranskem morju. Tudi „Podgorka“ — *Luca Tokićeva* — je primorsko deklé. Sedeča v čolnu trebila je nekega dné ribe; kar se odveže čoln od kola in zanese jo daleč od brega; vesla pa so obležala na obali. V tej sili*) in grozi prihiti jej na pomoč carinski stražar: *Mile Samardžija*, sin kočarja iz Krasna blizu Velebita. — Želja po izobrazbi, ugledu in moči je gnala Mileja iz očinske hiše v svet na veliko žalost zapuščenega starca očeta. „*Tvoja pamet mogla bi te učiniti velikim gospodinom; al na tom putu smesti će te ženska glava!*“ Takó mu je kot dečku prorokovala ciganka, in prorokovanje se mu izpolni; strastno se zaljubi v jedro, še nedolžno Luco, — kmalu pa i ona vanj, dasi je njen poštene, odkritosrčni ded velik nasprotnik — „bričem“, financarjem. Tem namreč vlada prepoveduje, da bi se ženili, predno nimajo vsaj desetih službenih let; financarji živé torej s svojimi ljubici kár v — divjem zakonu, s čimur dajó vsemu Primorju pohujšanje. A „kri je pač čuden sok“; — niti najboljše devojke se ne premišljajo slediti vabilu svojih ljubih v — divji zakon, saj se nadejajo, da se za malo let poročé i pred popom. — Milin pobratim *Pejnović* živi takisto s svojo Kato in z dvema detetoma, nadeja pa se, da bode skoro imenovan nadstražarjem, ko se bode smel poročiti na posebno prošnjo. Žal, da je s tem upanjem združena i britka bojazen: ne bode li morda mesto njega imenovan pobratim, vzorno vestni Mile? — in kaj potem, ko uže Kata same nestrpnosti boleha radi sramotnega zakona! Strast Milina pa raste z dnem in konečno prične nagovarjati Luco, naj stopi ž njim v divji zakon. Luca se mu dolgo ustavlja, naposled pa premaga i njo ljubezen, da zbeži v noči na domjenjeno mesto, a še v zadnjem trenutku jo reši spomin na mater.

Med tem pa je Mile nehoté zasačil pobratima na službeni nepoštenosti, ki postane javna; vendar zatisne predstojnik iz vsmiljenja do *Pejnovića* obe očesi. Pobratimstvo pa je povsem skaljeno; tekmece si postaneta tiha sovražnika. Dogodi se pa, da rešijo financarji na morju v viharju tri ljudi; med reševalci je bil tudi Mile. O tem činu zvedeli so i na najvišem mestu: reševalci so bili z veliko slovesnostjo odlikovani s križči; Mile pa je bil poleg tega imenovan še — nadstražarjem. Med čestitanjem ljudstva ozré se Mile na nesrečnega pobratima, njegovo smrtno upadlo lice ga presune do dna srca, zato odkloni toli zaželeni advancement, zjokavši se na *Pejnovićevih* prsih, ki postane mesto njega nadstražar. Velikodušni Mile se odpové nato sploh cesarski službi, obleče zopet kmetško odelo, zasnuje Luco, katero mu z veseljem blagoslovi poštenjak ded, ter jo povede v Krasno.

Poleg tega glavnega dejanja plete se — žal, malo prisiljeno — še pogajanje za načelniško dostojanstvo med tremi kandidati, katerih najnesposobnejši je doseže.

„*Podgorka*“ ima mnogo krasnih in pretrajljivih prizorov; zlasti pa je pohvale vredna zdrava in jasna realitika pripovedanja, ki je prosta tiste, pri nas Slovencih še toli ljubljene solzne, motne, romantične sentimentalnosti in osladno bojazljivega izogibanja spolov. Novak je vzoren

pesnik ljubavi, prijateljstva in domoljubja; smatra pa, kakor da bi bila vsemu idealnemu govorenju in natezanju glavna motorja — kri in sebičnost! *)

Jos. Golob.

DOPISI.

Na Dunaju, 19. marca 1895.

(*Gregorčičeva proslava.*) „Slovenija“ priredila je 18. t. m. Gregorčiču, najznamenitejšemu pesniku in narodnemu mučeniku slovenskemu, kakor nam ga je naslikal v slavnostnem govoru g. Gruntar, — koncert, katerega se je udeležilo poleg mnogih Dunajskih Slovencev (med temi štiri dame) jako mnogo slovenskega in slovanskega dijaštva. Točke programa, tamburanje in petje, zvrševalo se je z veliko preciznostjo in sigurnostjo, zlasti ugajale so Foersterjev „Njega ni“, Hubadove „narodne pesni“ ter posebno Vilharjevo „Slovo“. Po zvršenem vspredu prišel se je zabavni del, vrstile so se pesni (petje vodil je spretno g. O. Dev) in govori, resno in humoristično. Prečitali so se tudi mnogi telegrami iz raznih krajev, — le iz Ljubljane ni bilo nobenega. — Pojavilo se je ta večer tudi mišljenje večine slovenskega dijaštva, ko je g. Oražen napil odločnemu, neustrašenemu delovanju v prid domovine, ki ima svojo zaslombo le pri sorodnih slovanskih rodovih, — česar pa nočejo videti nekateri v domovini, ki nočejo umeti navdušenja in prepričanja mladine. G. drž. poslanec dr. Ferjančič spominjal se je pesnika Gregorčiča, ki je napovedal slovenskemu narodu vstajenja dan, — ki tudi dojde, in v kar bode delovala „narodna stranka“, katere naj ne obsoja dijaštvo, ako ne vidi sadu in delovanja njenega. — Tolažba na bodočnost bila nam je pač slabo zadostilo!

G. dr. Janko Pakj „ulival je olje miru in sprave na razburjene valove“, kakor se je poetički izrazil sam; in napil pevcem, ki so ta večer dokazali svojo veliko izvežbanost. Povdarjali so še od nekaterih stranij potrebo jedinstva in sloge v domovini, od druge, zakaj to ni mogoče; napivali damam, drž. poslancem, slovanskim akad. društvom itd., in tako približala se je kmalo pozna ura, ki je odločila razhod.

„Slovenija“ sme biti zadovoljna z vspehom koncerta; slovenski dijaki pa z vspehom razgovorov, ker se je dokazalo, da njim velja še vedno geslo „trd bodi, neizprosen mož jeklen“, — ker se je pojasnilo, da so zavedni in odločni, da ne pristajajo v nobeno vero v avtoriteto samo, temveč prostodušno stopijo pred svet in ne zakrivajo nikomur svojih idej in svojega prepričanja, idej in prepričanja, ki prej ali slej dovede Slovence k zmagi! *Alfa.*

V Gradcu, 20. marca.

(*Prešernova slavnost slovenskega akad. društva „Triglav“*.) Med vsemi slovanskimi koncerti, kar jih je letos doživel nemški Gradec, bil je brez dvoma koncert „Triglavov“ najizbornejši, najlepši in največi. Lepa množica

*) Kolikor goji pesnik Novak nazor sebičnosti pri operanju ljubezni in prijateljstva, moramo povdarjati, da je na napačni poti nizke realitike, ki ponižuje naravo arijskih narodov v obče, nemškega in slovanskega pa še posebej; kajti med temi narodi nahajaš pri teh afektnih dejstvenih in tudi v beletristiki vzorov popolne medsebojnosti in tudi čiste nesebičnosti, ki se, ako treba, žrtvuje tudi z življenjem. Op. Ur.

*) Čudno je, da Luca, kot dete morja, ne ume plavati!

povablencev napolnila je Anske dvorane skoro uro pred koncertom; prostor bil je napolnjen do zadnjega kotička, in našli smo nad 600 oseb. Gotovo lepo število, vzlasi če premislimo, da je bila vsaj tretjina Nemcev, sijajen dokaz, kakó prodira slovanska glasba v tujih in sicer gotovo ne prav prijateljskih krogih. — Po kratkem, a jedrnatem pozdravu delavnega predsednika g. M. Podlesnika nastopil je izborni šolani godalni srbsko-slovenski orhester ter kot uvod z vsó preciznostjo sviral Reissigerjevo ouverturo „Felsenmühle“. Gromovito ploskanje dokazalo je vrlim igralcem in vzlasi nadarjenemu njih vodniku g. Gojmiru Kreku, kakó vé ceniti taka proizvajanja občinstvo, ki je razvajeno v muzikalnem in lepoglasnem vkusu. Na to nastopi medicinec gosp. J. Stratek ter ob spremljevanju na klavirju zapoje krasno Vilharjevo „Zvezdo“. V prvič imeli smo priliko čuti obsežen, lep, sonoren glas nadepolnega pevca; dasi ni še dovršen, izšolan baritonista, priznati mu je treba finost v prehodih, in če se bode uril pridno, prorokujemo mu sijajno bodočnost.

Slov. hrvatski akademiški tamburaši znani so kot vrli glasbeniki. Tamburica je tradicionalen narodni instrument, primere z gosli seveda ne strpi. Bali smo se torej prevelikega kontrasta, ki bi ga zakrivile tamburice same, ne proizvajalci. A bili smo presenečeni o toliko izbornem udaranju. Vsa čast njim in njih vodji g. Podlesniku. Tudi skladbe so bile kaj srečno zbrane: Ipavec-Nerat-ovi „Teharski plemiči“ in Mascagni-Gučijev melodram „Cavalleria rusticana“.

Poleg imenovane skladbe, igral je orhester še več komadov kakor: Čajkovskega: Barcarole op. 57. VI., M. Glinke: Menuet f-dur in „Česke narodne pesni“. Kar smo povedali o prvi točki, velja tudi o vseh teh: finost in dovršenost v sviranju, visoka tehnika teh, deloma gotovo ne lehkkih skladb in proizvajanje z razumom in srcem. Imeli smo vtis, kakor bi slušali samo umetnike. Glavno zaslugo seveda ima, kakor uže povedano, pri tem g. Krek, ki je s požrtvovalno pridnostjo vadil in vodil ves čas naš orhester in pevske zборе.

G. drd. med. Béle Stuhca pač poznamo vsi. O njem veljajo besede: „če zapoje, vse pogleda“. Čista, krasna intonacija, živahnost predavanja, dovršena izreka, izredno krepak, zvonki in obsežen glas, — vse to ga stavi v vrsto opernih pevcev. Zato je tudi tako diven uspeh dosegel z Ipavčevim „Colničku“, kateremu je dodal še jedno točko Wagnerjevega „Tannhäuserja“. Njega spremljal je drugi ne manj izvrstni bas-bariton, Poljak g. drd. med. Sierhamer, na klavirju.

Zbora bila sta dva in sicer Ipavčev „Kdo je mar“ z godbo in Försterjev „Venec Vodnikovih pesni“ za klavir in harmonij. Prva pesen, dasi ne lahka po kompoziciji sami, igrala in pela se je v občno zadovoljnost in pohvalo. Priliko smo imeli občudovati divni, mogočni glas g. drd. med. Sierhamerja; želeli bi, da bi nam bila še kedaj prilika dana čuti ga. Na klavirju spremljal je zbor uprav dovršeno g. drd. med. Victor Supan, ki je pozneje pri Vodnikovem vencu takisto mojstersko prebiral harmoniju tipke. — Foersterjev „venec“ je priznано težka skladba; a čudili smo se, kako izvrstno so peli pevci to pesen, ta melodijozni potpuri slovenskih, skoro ponarjenih napevov. Vtis, kateri je ta zbor napravil na poslušalce, bil je izreden, in ploskanju ni bilo ne konca ne kraja. — Slavnostni govor govoril je jurist g. K. Šavnik. Govoril je dobro in razmotrival pomen „Prešernovega večera“, obujajoč v nas spomin na prvega našega poeta.

V srcih vseh obudile so besede govornikove odmev, kar so poslušalci pritrdili z burnim ploskanjem.

Koncertu sledil je komerz. Razvijal se je takoj početkom jako živahno in trajal v najboljši zabavi in radosti do ranega jutra. Lepa vrsta dam ostala je pozno v noč v veseli družbi, in marsikatero sivo glavo opazili smo v naši sredini. Za zdravico vrstila se je zdravica, domovini, rodoljubom, došedšim navlašč k slavnosti ta večer iz domovine, Srbom, Hrvatom, Čehom, Bolgarom itd. Vmes pa so pevci popevali slovenske in slovanske narodne in dijaške popevke.

Takó nam je minil ta večer, gotovo vsem neizbrisen v spominu, ki ga je doživel, zabeležen v zlato knjigo društva „Triglava“, kateremu gre vsa zahvala in priznanje na tem izbornem užitku.

A—r.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

V Čitalnici slovanski v Trstu je imel g. dr. Trnolesar predavanje: „Uvod v narodno poezijo srbsko-hrvatsko“. Kazal je na razne strani na značaj v obliki in vsebini narodnega pesništva. Kolikor možno, priobčimo to zanimivo razpravljanje tudi v našem listu.

Italijansko časopisje. Minister Schönborn je na interpelacijo zastran konfiskacij italijanskih listov na Primorskem rekel: „To nakupičevanje zaplen v razmerno kratki dobi moramo si tolmačiti takó, da je vsled predbro poznanih dogodkov na Primorskem tudi italijansko časopisje izgubilo zavest, kako daleč sega mera, preko katere vodi pot do nedozvoljenega kritikovanja vladnih naredeb“. „Edinost“ pa pravi na to: „Izvestno laško časopisje bilo je vsekdar tako, kakoršno je sedaj: odurno v pisavi, lažljivo v svojih poročilih, brezsvestno v borbi proti svojim politiskim in narodnim nasprotnikom. To časopisje je vsekdar in sistematično dušilo v onih krogih, do katerih seza njegov vpliv, čut lojalnosti do dinastije, spoštovanja do države in pravičnosti do sodeželanov“...

Deželnozborske volitve v Istri. C. kr. namestništvo v Trstu objavilo je te dni naredbo, s katero razpisuje nove volitve za deželni zbor istrski. Kmečke občine bodo volile svoje poslance dné 16. maja t. l., mesta, trgi in obrtni krajevi ter trgovinska zbornica v Rovinju dné 21. maja in veleposestniki dné 24. maja t. l. — Italijani se bojé nekoliko teh volitev, ker vidijo, da Slovani se zavedajo svojih pravic.

Listina istrskih porotnikov. Lahi v Istri dosegli so te dni zopet nekaj uspeh. Izšla je namreč nova listina porotnikov za prihodnje porotno zasedanje okrožnega sodišča v Rovinju. Prejšnja listina bila je ovržena vsled pritožbe Lahov, ki bi menda hoteli, da bi bili vsi porotniki izključno Italijani. Nova listina je sestavljena takó, da jo laški listi ne morejo prehaliti, češ, da se je z novo listino odpravilo „nasilstvo proti istrskim Italijanom“. Poslanec Spinčić je v drž. zboru radi te nove listine stavil interpelacijo.

Glasbena Matica v Ljubljani je dne 11. t. m. priredila svoj II. sezonski koncert. Velika Dvořakova sinfonia je uvajala kot prva točka. Slov. občinstvo, katero je prvič na domačih tleh čulo tako velikansko orhestralno delo, je kazalo zanje fin razum in veliko zanimanje. Brahms-ove pesni so tudi prvič prišle na slovenski kon-

cert in so kot ljubke skladbe našle dovolj občudovalcev. Bendlov „Tambor“ nam je kazal čist plod nove češke glasbe, Handl'ov „Alleluja“ pa je prav gromovito vspel. — Najvažnejša točka nam Slovincem pa je bila nova St. Pirnatova „Žalost“, katero hočemo kot biser prave, narodne skladbe z visokim čustvom in do cela prostonarodnim besedilom vzporediti takoj poleg Foersterjeve „Ljubice“ in „Kitice“. Burna zahvala, katera je donela skladatelju, bila je povsem opravičena. Največi del za prosep koncerta, kateremu je prisostvovalo do 500 oseb — njih tretjina z dežele — pristaje pa neumornemu koncertnemu vodji g. M. Hubadu.

Slov. akad. ferijalno društvo „Sava“ je vložilo, kakor smo uže poročali, vladi nova, v jeseni sklenena pravila v potrjenje. Deželna vlada v Ljubljani pa je društvu na podstavi novih pravil nadaljnji obstanek prepovedala in navela kot vzrok protizakonitost štirih naredeb, katere so bile vse neizpremenjeno obsežene v starih pravilih. No, stara pravila so se bila vložila v eri Taaffe-Winkler, nova sta pa zavrgla Windischgrätz-Hein, patrona koalicijske na Dunaju in v Ljubljani. — Društveni odbor je sklenil, svoje pravice krepko in trdno do zadnjega braniti, in je vložil po častnem članu, dr. I. Tavčarju, priziv na ministerstvo notranjih poslov.

Ob velikonočnem času priredi „Sava“ v Ljubljani veliko društveno slavnost s plesom, h kateri bo povabljeni vsa savska družina, to je častni člani, starešine, domačini in gosti društveni s svojimi rodbinami.

Štajerski Nemci — Bismarcku. Štajerski Nemci, ki ob 80letnici Bismarckovi klečeplazijo pred ljutim sovražnikom Avstrije, izročijo Bismarcku med drugimi darili krasno častno kupo, v kateri bodo vdeleni grbi raznih štajerskih mest. Med „nemškimi“ mesti, katerih grbi bodo odsevali z Bismarckove kupe, nahajajo se tudi mesta: *Radgona, Brežice, Ormož, Slovenjgradec in Slovenska Bistrica*. Na kupi bode naslov: „Za 80. rojstni dan — 1. aprila 1895.“

Slovenci štajerski hočejo na posebnem taboru in drugod protestovati proti trditvi, kakor da bi bila vsa štiriska uže nemška, v imenu katere se hočejo prusofili štirski pokloniti Bismarcku.

Koroško. Deželni šolski svet je prepovedal rabljenje slovenščine pri krščanskem nauku v vseh Prevaljskih šolah, in celo v Lješah, kjer so v II. razredu razun dveh deklic vsi otroci slovenski. Otroci ne smejo več slovenskih katekizmov nositi v šolo.

Krempļev spomenik. V Mali Nedelji na Štajerskem ustanovil se je odbor, ki hoče postaviti pokojnemu tamošnjemu župniku, prvoboritelju in pisatelju Ant. Krempļju dostojen spomenik. Spomenik se odkrije letos avgusta meseca s primerno slavnostjo. Odbor za Krempļev spomenik prosi častilce pok. Antona Krempļja blagovoljnih doneskov. Darove v ta namen sprejemata g. Iv. Skuhala, dekan in dr. Anton Mihalič, zdravnik, oba v Ljubljani.

b) ostali slovanski sveti.

Državni zbor. Tudi ta teden se je nadaljevalo razpravljanje davčne reforme. Pri tej nadrobni debati sprejemljejo le malo popravkov, takih pa uže celo ne, ki jih predlagajo od opozicijske strani. Nemška levica se je itak zavezala, da bode molčala k vsemu. Saj jej to tudi ugaja. Druge nemške, kakor slovanske stranke, dokazujejo po novinah, kakó nepopolna je ta reforma, kakó bode obteževala „male ljudi“. Veči dohodki se *razmerno* manj obremenjajo. Do pravega davka na borzo ali na potrate

ne pride. Očitajo tudi, da davčna reforma ne seza do posrednih davkov, pri katerih je potreba tudi velikih izprememb.

Pododsek za volilno reformo nadaljuje svoje delo; obžalujejo, da je glavno levičarsko glasilo ovadilo načrt o V. kuriji z 2 oddelkoma. Ovadili pa so to, ker se bojé, da bi konservativci ne bili na dobičku, ko bi iz V. kurije prišlo 70 novih poslancev.

Na Moravskem se je zgodila v jamah za premog zopet velika nesreča. Vsled tega se je vnela huda debata v drž. zboru, in posl. Pernersdorfer je zahteval, naj se zasnujejo komisije za nadzorstvo pri rudnikih, in naj se zakoni prestróje za rudokope.

Česki namestnik je izdal kot predsednik deželnega šolskega soveta štiri ukaze ravnateljstvom srednjih šol in okrajnim šolskim svetom gledé na odgojevanje mladine. Prvi ukaz se nanaša na lojalnost in avstrijski patrijotizem, drugi na gojenje narodne in verske strpnosti, tretji na prepoved, da dijaki ne smejo nositi narodne trobojnice, in da je treba razobešati na šolskih poslopjih avstrijsko državno zastavo, in četrti na to, da dijaki ne smejo nabirati ničesar, ne denarja, ne kaj drugega v namene, za katere niso dobili dovoljenja. — Kaj namerja namestnik Thun s temi ukazi, je jasno; doseže li pa svoj namen, je več nego dvomno. S takim pritiskom spravi se morda marsikateri dijak v pogubo, a ž njim utrdi se le se radikalizem, ker vliva olje v ogenj. Zaradi izjemnega stanja v Pragi ni udušil narodne zavesti; zaradi ukazov pa ne spremeni mišljenja češkega naroda. Pod pepelom bode morda žerjavica tlela nevidna, ugasne pa gotovo ne. Češki narod pa ostane nespremenjen kljub temu, da akademična društva ne smejo imenovati svojim častnim članom slavnega pesnika Svatopluka Čecha. Tudi so ti najnovejši ukazi obrnjeni najbrže na napačno adresu. Med nemškim dijaštvom na Češkem se vceplja velikonemška ideja, Schönererijanstvo in prusko pickelhauberstvo; to se je godilo pred Dunajskimi punktacijami in se godi dalje, in kar je najvažnejše, ne vsled pritiska na nemško narodnost. Med Čehi pa se porajajo tu pa tam neobičajne pojave vsled abnormalnega političkega stanja in pritiska. Naj se dá češkemu narodu, kar mu gre, pa ne bode treba čuvati ne šolske mladine, ne drugega naseljenja. Hic Rhodus. . .

Češki gimnazij v Opavi vzdržuje češko šolsko društvo. Ker pa ima isto društvo vsestranski jako velikih stroškov, prosilo je, da bi ta gimnazij prevzela vlada popolnoma, ali da bi vsaj plačevala nekatere profesorje. Proti temu pa se je z vso odločnostjo uprl deželni šolski svet v Opavi, prepustivši šolski družbi, da zapré potrebni gimnazij, ako nima potrebnih sredstev za njegovo vzdržanje.

Morava. V Kromerizu je imelo važno polit. društvo „Slovanský spolek“ 12. t. m. občni zbor. Lani je imelo društvo 6 velikih shodov. Mnogo je pripomoglo, da je narod lani priredil po vsej Moravski več krajevnih narodopisnih razstav, s katerimi se je pripravil za letošnjo veliko narodopisno razstavo v Pragi. Predsednik, velezaslužni dr. Dorazil je kazal na potrebo, da se narod vzgaja k odkritosti in poštenosti, da se vzgoje značaji. Tajnik g. Al. Kusak je sporočil, da so bila predavanja v 35 občinah, in sicer vsa narodopisna. Takó se narod pripravlja!

Galicija. Stranka sv. Jurija je zasnovala osrednji odbor za deželnozborske volitve. Ona noče narodu vsiljevati kandidatov, pač pa delati za take, ki so čistega, poštenega značaja, in ki hočejo delovati ruskemu narodu

v prospeh. Tudi takó zvali koalovani in potem mladi Malorusi imajo svoje volilne odbore. Stara narodna stranka obsojuje najbolj napravljenje separatistiških oportunistov Barvinskega in Vahnijana. Volilni odbor poslednjih ni drugega, kakor podružnica volilnega odbora Poljakov. Stara ruska stranka zbira okolo sebe vse nezasvisne rodoljube in se stalno poteza za narodno avtonomijo. Hudi boji čakajo to jedino narodno stranko avstrijskih Rusov, in vidi se, da ti Rusi imajo tudi svoje „domagatelje“, kakor Slovenci svoje Klunovce in Sukljeve.

Ogersko. V zbornici poslancev je govoril Koloman Tisza takó, kakor bi hotel zopet stopiti v ministerstvo. Njemu se ve da je madjarsko in židovsko dosedanje „liberalno“ vladanje prva točka politiške modrosti. Da bi se prikupil na zgorej, povdarjal je, da je neizogibna potreba stati in ostati pri duvalistiški pogodbi od l. 1867. Vse stranke tega madjarskega zbora pa razpravljajo svoja načela takó, kakor da bi na Ogerskem ne bilo drugih narodov.

V zbornici magnatov je prišla na dnevni red cerkveno-politiška točka o svobodnem bogoslužju. Pri prvem glasovanju je bilo za predlogo in zoper njo jednako glasov.

Pri nadrobni debati je dobila pri jednem odstavku konservativna stranka magnatov večino glasov; radi tega se cerkvena predloga vrne zbornici poslancev.

V Nitri je bila volitev jednega državnega poslanca. Tu so se vršila največja nasilstva, ko so poslali v mirni kraj cele čete vojakov in žandarmov. Se ve da je takó zmagal vladni kandidat Latkoczy z 930 glasovi proti grofu Zichyju, ki je kot kandidat katoliške stranke dobil 294 glasov.

Jeden poslanec je povdarjal veliko korupcijo večine poslancev madjarske zbornice. Ti ljudje so v mastnih službah raznih uradov in podjetij.

Hrvatska. Sedaj zaključeno zasedanje sabora je bilo plodno — za skrčenje dosedanjega volilnega prava in druge politiške svobode. Naposled se je pokazalo v saboru navskrižno mnenje o narodni hrvatski zastavi.

Bosna. Letos je vlada prepovedala praznovati praznik sv. Save, ki je narodni svetnik srbskega naroda. Prepovedujejo se tudi narodne zabave, recitovanje narodnih pesni itd. Zunanji Slovani povprašujejo: Kam to meri? Vidi se, da premaguje v teh čisto slovanskih deželah protislovanski vpliv.

Srbsko. Govoré, da kraljica Natalija se vrne v Belgrad, kjer delajo priprave za slovesni sprejem. — General Horvatić jeden najzaslužnejših srbskih vojskovodij je umrl. — Vlada se pripravlja na volitve, katere je odločil kralj Aleksander s posebnim ukazom, da bodo 15. aprila. Izmed 240 poslancev za skupštino voli korona 60 poslancev. Skupština se snide letos 19. maja, to je jeden mesec po završenih volitvah.

Bolgarska. Okrožnico, ki jo je izdal bolgarski eksarh Ivan cerkvenim oblastim povodom 25letnice ustrojenja bolgarskega eksarhata, glasi se v glavnih mislih takole: Najprvo se dostaje narodnostni pomen dogodka onega dne, ko so milijoni Bolgarov prestali smatrati se Grki. Pripoznanjem bolgarske cerkve dosegel je bolgarski element to, kar je narodu najmilejše, namreč avtonomijo cerkve in šole. Nadalje naglašja okrožnica, da je bila Turška vedno pripravljena k temu, da popolnoma izvrši dotični ferman, toda tej želji ustavljale so se zapreke, ki jih je konečno odstranil ekumenski patrijarhat.

Rusija. V Kijevu bode 1897. ruska gospodarska (kmetijska) razstava. Ministerstvo je odločilo 10.000 rub.

podpore. Dne 15. aprila otvori se v Parizu ruska narodopisna razstava.

Porota v Rusiji. Glasilo ruskega ministerstva pravosodja, objavilo je v poslednjem zvezku izjavo senatorja Konija, predsednika revizijskega odseka, kateri nadzoruje pravosodni red. Sklep članov tega odbora se glasi: Članovi poverjenstva prišli so do osvedočenja, da porotna sodišča, ki so se uže krepko ukoreninila v ruskem življenju, niso le dorasla svoji zadači, ampak so v obče najboljša sodna oblika, katero si moremo misliti. Vsi zločini in prestopki, ki se zavračajo na društveno zlo stanje, najdejo najboljše sodnike v porotnikih, kajti njim ni odtujeno in nepoznano življenje. Vsa ugovaranja in pritožbe proti poroti so neosnovana, kar se je dokazalo po vestni preiskavi. Porotno sodišče oplemenjuje ljudsko npravstvenost in povzdiguje pravno zavest v narodu takó, da je v ruskem pravnem življenju neobhodno potrebna. — Kar se dostaje sodnega postopanja porote, sklenilo je poverjenstvo, da se ji prej razširi delokrog, nego pa skrči.

Iz Rusije. „Slov. Sv.“ je poročal o smrti Vsevoloda Krestovskega, urednika „Bapm. Дневн.“ Ta list je bil do sedaj jedini veljavni ruski list v Poljski. Vidite torej, da ruskemu občinstvu sploh, posebno pa v Poljsi, pak ni moglo biti vse jedno, kdo bo izbran naslednikom pok. Krestovskemu. Izbranje to se je nedavno zvršilo. Padlo je na g. Timanovskega, bivšega predsednika Varšavske okrožne sodnije. T. Timanovskega je ruska vlada naznačila tudi v komisijo, katera pregleduje vse zakone sodnijskega svojstva. Mož uže 16 let služi v Poljsi, katero torej pozna, kakor svojih pet palcev. G. Timanovskij pa je doslej tudi uže precej pisal po strokovnih listih i v „Nov. Vr.“, torej pripada k ljudem spretnega peresa. Znanja je, skušanja je tudi, pa teh dveh lastnostij bo še vendar le premalo, če se bodoči urednik „Var. Dnev.“ ne povzdigne bolj visoko, nego je letal pokojni Krestovskij: po našem bo na tej poziciji odločilen politiški takt, kateremu pa ni niti pisane, niti empirične nauke, politični takt je tenki sluh, kateri je pa prirodni dar Božji. Iz Varšave gredo vesti, katere kažejo, da so z novim izbranjem g. Suvalova prav zadovoljni; ruski glasovi pa se do sedaj še niso oglašili. Quidquid id est, bezsporno pa je to, da je to mesto первостепенной государственной важности. Sint dii propitii!

B. Tv.

Dostavek uredništva. Gledé „Varš. Dnev.“ so češki „Nar. Listy“ dokazovali potrebo, naj bi se i nadalje baval s Slévanstvom zunaj Rusije, kakor se je to izbornó vršilo za uredništva prof. Kulakovskega. Ta potreba je radi tega toliko važna, ker mnogi ruski politiški listi zajemajo le preveč iz tujih in motnih virov, in Petrograjski „Свѣтъ“ pritrjuje, da je to tužna istina. Se ve da bolj priležno je, vsesti se za mizo Dunajske kavarne, pa tam poročati v Petrograd, Moskvo itd. iz židovskih, protislovanskih novin. Kolikor se s tem zagrašajo ruski dnevniki, kriva je organizacija dotičnih izdajateljev in podjetništev, katera morda varčijo s tem, da ne nameščajo takih publicistov, ki bi porabljali sami slovanske vire ali bi se celó v raznih slovanskih mestih sami poučevali o raznih slovanskih narodih. No, nekatera ruska izdanja imajo vendar uže dovoljno dobrih poročil tudi o neruskem Slovanstvu, a za „V. Dnevnik“ je dobre organizacije še posebe potreba, ko poljski vpliv zatira pravo poročevanje o Slovanih.

Z M E S.

Namen nemških zasebnih šol se jasno kaže na Češkem v Pragi n. pr. je v takih šolah 1165 čeških in 1563 nemških otrok, dočim ni na čeških zasebnih šolah nobenega nemškega učenca. Med omenjenimi nemškimi otroci je pa tretjina židovskih, to je 561. Na češko-katoliških zasebnih šolah na Češkem je 2101 čeških in 31 nemških otrok, zadnjih torej kak $1\frac{1}{2}\%$ vseh. Nasprotno je pa na nemško-katoliških šolah 1264 nemških in 884 čeških otrok, torej je več nego 41% čeških učencev. — Iz tega se lahko razvidi, da slovanske šole hočejo ohraniti narodnost slovanskih otrok, nemške pa hočejo ponemčiti slovanske otroke. Tako je na Češkem, pri nas so pa razmero še žalostnejše.

Jasen primer enakopravnosti nam podaja uradni izkaz o osnovnih šolah na Češkem. Po tem je na Češkem 300 meščanskih in 4820 osnovnih ljudskih šol. Na jedno šolo v obče spada 181 učencev, toda na jedno češko šolo 213, na jedno nemško samo 144. Na jeden razred prihaja obče 68 učencev, na jeden češki razred pa 75, na jeden nemški le 61 učencev. Jedno češko šolo ima 1352 čehov, jedno nemško po uže 1015 Nemcev. Gledé na število učencev bi moralo biti 3446 čeških in 1842 nemških šol, dočim je čeških samo 2869, a nemških 2251. — Od meščanskih šol jih je 173 s češkim in 127 z nemškim učnim jezikom, dočim bi jih morali imeti Čehi z ozirom na število učencev 205, dasi je na nemških meščanskih šolah do 16% učencev češke narodnosti. Jedna češka mešč. šola prihaja na 23-656 čehov, jedna nemška pa uže na 16-859 Nemcev. — Od ljudskih šol jih je 2696 s češkim in 2124 z nemškim učnim jezikom. Torej ima 1279 čehov ravno tako jedno ljudsko šolo, kakor 257 Nemcev. Ako bi se pa razdelile šole pravično po narodnosti (ali celó po „občevalnem“ jeziku) učencev, morali bi jih imeti Čehi 589 s 1544 razredi več, nego jih imajo. Tako vzhleda enakopravnost na osnovnih šolah na Češkem, kaj je pa še le pri nas! — II.

Dom politehnikov v Levoču, v katerem bodo imeli ubožnejši dijaki politehnično stanovanje po ceni, se bliža svojemu dovršenju in se olpe z oktobrom t. l. Vseh more stanovati 59, odrosno 80 dijakov za ceno po 4 gld. na mesec. V pritličju je prostorna jedilnica, kuhinja, stanovanje za vratarja in postrežke, kopelj, pralnica in skladišče. — Ali bi ne mogla požrtvovalnost slovanskega naroda napraviti take doma za slovanske dijake na Dunaju in v Gradcu?

Slovenski operni pevec v Nemčiji. Slovenski operni pevec g. Josip Trtnik, ki je minole sezone pel v Opavi, angažovan je za naslednjih 10 let kot prvi junaški tenor na dvorni operi v Draždanih. Za prvo leto določena mu je plača 13.000 marek.

KNJIŽEVNOST.

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ je zasnovalo „Knjižnico za mladino“ ter izdalo uže I. in II. zvezek. V posebnem članku „Dom.“ priporoča štirski rodoljub, naj bi se ta knjižnica širila povsod med narodom. Knjižnico izdaje in urejuje Andr. Gabršček v Gorici. I. snopič obseza: „Dva brata“, povest, „Milosrdna Zorana“, povest. II. snopič pa obseza: „Veselite in žalost“, povest. Iz nemškega poslovenil Janko Leban. Prilicno več o tem važnem podjetju.

„Serbska Rujana“. 10 l. svojich wjesnych mjenach. Wopisal Jurij Jakub, Farař w. Njeswadčidle. Šćecin 1894. Str. 151. w. 80. Plači 2 kr. 40 np.

„Pracovna“. Ta krasni list, ki priobčuje vzorce narodnega šivanja in lepoticja na kroju, kaže, kakega ročnega dela naj se drže Slovanke. Stoji za četrta leta 55 kr. in izhaja v Pragi. Naj si ga naroči vsaj za poskušnjo tudi Slovenke, videle bodo, da so storile prav. Vkus v „Pracovni“ priobčevanih in razlaganih vzorcev je tak, da ga občudujejo tudi tujke.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogi. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrta leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrta leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnstvu po 8 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakršna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik. — Tisk tiskarne Dolenca.

„Луча“, književni list društva „Gorski vijenac“. Urejuje književni odbor. Petljne 1895. Godina I., sveska II. Str. 144. — Ravno kar izšedši zvezek za februar ima bogato vsebino. Navajamo iz beletrističnega dela le sestavek: „Aleksandar II., цар ослободилац народа, реформатор и просветилац Русије, и цар Александар III., цар мира. Пише проф. казанског универзитета А. Н. Александров. — Iz književnostnega dela: „Пјесник и вила“ од Николе I. Рецензија Јосифа Холечека in „Свети Сава у пјесама“ од Ивана Мартиновића. Приказ — о — Месећник „Луча“ стоји за Австро-Огсрско (вкључно Босно и Херцеговину) 2 gld. на leto; за vse ostale zemlje 3 gld. Naročnino je treba priposlati pod naslovom: Uprava društva „Gorski Vijenac“ — Cetinje — Črna Gora.

„Просвјера“. List за цркву и школу. Та list je začel zopet izhajati, in sicer ga izdaje kancelarija črnogorskega ministerstva prosvete in cerkvenih poslov na Cetinju. Stoji na leto zunaj Črne Gore 3 gld. ter priobčuje cerkvene govore, znanstvene in poučne razprave, vesti o šoli itd.

Царь-Освободитель, преобразователь и просвѣтитель Россіи, императоръ Александръ II. Чтеніе А. И. Александрова. Изданіе Казанскаго Общества трезвости. 1895. Str. 24 fol. Takó se zove krasno tiskana, s sliko carja Aleksandra II. olupšana knjižica, opisujoča v velikih potezah življenje in delovanje tega vladarja.

По заголустьямъ. Разказы и фотографіи Н. П. Познякова. СПб. 1895. Ruska literatura je jako bogata na spisih za mladino. Lep prispevek je tudi navedena knjiga, ki obseza osem mičnih povestic znanega simpatičnega pisatelja Poznjakova. Vzete so iz narodnega bitja in žitja, zato so velike vrednosti in se same od sebe priporočajo Slovincem in drugim Slovanom, da bi z njimi nadomeščali druge tuje dvomljive vrednosti. — II.

Dabiło na naročbo.

Bliža se konec prvega četrletja; prosimo vljudno, da se pravočasno obnovi naročnina. Stare dolžnike pa opominjamo, da poravnajo zaostalo naročnino, da jih ne bomo terjali po drugih potih.

Prijateljem „Sl. Sveta“ se priporočamo, da bi nam pridobivali novih naročnikov, da bode list tudi s prilogi mogel še bolje zadoščevati svoji zadači.

Upravništvo „Slovanskega Sveta“.

Upravništvo „Slov. Sveta“ ima na prodaj:

„Das Parteeesen der Slaven in Böhmen“. Sto strani obseza joča knjižica podaja izborni pouk o historičnem pravu avstro-ogerskih Slovanov in razvija program in taktiko teh Slovanov. S poštnino vred 55 kr.

„Руско правописанье“ za učeče se. Spisal A. I. Eljsin, poslovenil dr. Jenko. S poštnino vred iztis 10 kr.

„Martin Kerpan“. Levstikov spis v izbornem ruskem prevodu. Iztis 15 kr. s poštnino vred.

„Руска азбука“. Dimitrijevičeva ruska slovnica, došla nam je zopet v nekoliko izvodih. Stoji 1 gld. 20 kr. s poštnino vred. S to slovnico, z nemškim in ruskim tekstom, premagaš najlaže glavne težave pri izgovarjanju, čitanju in pisanju ter si zajedno prisvojiš glavna slovnica pravila.